

Archeologisch
Inventariserend Veldonderzoek door middel van
verkennende boringen aan de Walstro 3,
Castricum, gemeente Castricum

BRAM VAN DEN BERKMORTEL
MAURICE LANGEVELD

Zuidnederlandse Archeologische Notities

289

Amsterdam 2013
VUhs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUHbs archeologie, Amsterdam

COLOFON

Opdrachtgever:	Gemeente Castricum
Bevoegd gezag:	Gemeente Castricum
Project:	Walstro 3-CASW12
Type onderzoek:	Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek
Uitvoerder:	VUHbs
Plaats documentatie:	VUHbs, Archis, e-depot
OM-nummer:	54824
Coördinaten:	centrum: 107057 / 507980
Provincie, gemeente:	Noord Holland, Castricum
Kaartblad:	19C
Omvang plangebied:	ca. 0.2 ha
Status:	Definitief
Datum:	Maart 2013
Auteur:	drs. B. van den Berkmortel, drs. M. Langeveld
Redactie:	drs. M. Schurmans
Grafische Bewerking:	W. Jozen
Autorisatie:	drs. M. Schurmans
ISBN:	978-90-8614- 237-8

©VUHbs Amsterdam, maart 2013

De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

INHOUD

SAMENVATTING

I	INLEIDING	1
	1.1 Kader en motivatie	1
	1.2 Doel en vraagstelling van het onderzoek	1
	1.3 Opzet van het rapport	1
2	VOORONDERZOEK	2
3	INVENTARISEREND VELDONDERZOEK: VERKENNEND BOORONDERZOEK (VSO3)	3
	3.1 Doelstelling	3
	3.2 Methode	3
	3.3 Resultaten	4
	3.4 Conclusie	5
4	CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	6
	LITERATUUR	7

BIJLAGEN

Bijlage 1	Boorstaten
Bijlage 2	De locatie van het plangebied Castricum – Walstro 3

SAMENVATTING

In opdracht van ARCADIS heeft VUHbs archeologie in december 2012 een Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van verkennende boringen uitgevoerd. Het plangebied, waarbinnen het archeologisch onderzoek is uitgevoerd, is gelegen aan Walstro 3 te Castricum, in de gemeente Castricum. Op het terrein zal nieuwbouw worden gepleegd. Met de hiermee gepaard gaande bodemroerende activiteiten zullen eventuele archeologische waarden worden verstoord.

In het kader van het onderzoek zijn zes verkennende boringen gezet. In de bodem van het plangebied zijn in alle boringen afzettingen aangetroffen die wijzen op een ligging in de binnendelta van het Oer-IJ estuarium. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen binnen het plangebied nog middeleeuwse landbouw sporen worden verwacht vanaf 110 cm -mv. De exacte diepte van de verwachte verstoringen is nog niet bekend. Als de fundering, inclusief een marge van 30 cm, niet dieper reikt dan 1 meter -mv, dan is archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Mocht de fundering toch dieper komen te liggen dan 1 meter -mv dan is vervolgonderzoek noodzakelijk in de vorm van een proefsleuf.

I INLEIDING

I.1 KADER EN MOTIVATIE

In opdracht van ARCADIS heeft VUHbs archeologie in november 2012 een Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd. Het plangebied is gelegen aan de Walstro 3 te Castricum (gem. Castricum). Het plangebied heeft een omvang van 45 meter bij 50 meter en heeft bij benadering een oppervlakte van 2250 m². Binnen het plangebied zullen appartementen en zorgstudio's worden gebouwd. De verwachte verstoringsdiepte van deze nieuwbouw is op dit moment nog onbekend.

In het kader van de voorgenomen nieuwbouw dient via een bestemmingsplanwijziging een omgevingsvergunning aangevraagd te worden. De motivatie voor archeologische onderzoeken is dat de voorgenomen ontwikkelingen zouden kunnen leiden tot aantasting van mogelijk aanwezige archeologische resten en waarden. Conform de Wet op de Archeologische Monumentenzorg en het gemeentelijk beleid dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.¹

Op de waarden- en verwachtingen kaart van de gemeente Castricum ligt het plangebied in de Geolandschappelijke verwachtingszone 5 (Oer-IJ gebied). Conform het beleid van de gemeente Castricum geldt voor deze zone een ontheffingsoppervlak en een ontheffingsdiepte van 40 cm –mv². Aangezien het plangebied groter is dan 500 m² dient voor het plangebied een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd. Voor het plangebied is in augustus 2012 door ARCADIS een risico-inventarisatie³ uitgevoerd op basis waarvan is besloten alleen een verkennend booronderzoek uit te voeren. Het veldwerk is verzorgd door drs. B. van den Berkmortel.

I.2 DOEL EN VRAAGSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Doel van het archeologisch verkennend onderzoek is het bepalen van de intactheid van de bodem, bepalen van eventuele archeologische niveaus en het toetsen van de archeologische verwachting uit de risico inventarisatie. Uiteindelijk dient het onderzoek te resulteren in een advies ten aanzien van eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

De vraagstelling van het onderzoek is drieledig:

- 1 Wat is de bodemopbouw? Is de bodem intact?
- 2 Zijn er binnen het plangebied archeologische niveaus aangetroffen?
- 3 Wat is op grond van de resultaten de archeologische verwachting?

I.3 OPZET VAN HET RAPPORT

In hoofdstuk 1 zijn de randvoorwaarden (aanleiding, doel en onderzoeksvragen) voor het onderzoek geformuleerd. Hoofdstuk 2 omvat de methodologie van het booronderzoek en onderzoeksresultaten. Tenslotte worden in hoofdstuk 3 de conclusies en enkele aanbevelingen ten aanzien van de archeologische monumentenzorg naar voren gebracht.

¹ In werking getreden op 1 september 2007.

² Alkemada *et al*, 2011.

³ Brokke 2012.

2 VOORONDERZOEK

In augustus 2012 heeft ARCADIS voor het plangebied een vooronderzoek uitgevoerd in de vorm van een risico inventarisatie.⁴ Hieronder volgt een korte samenvatting van de resultaten.

Op grond van de resultaten van deze inventarisatie kan verwacht worden dat het plangebied ligt op een binnendelta van het Oer-IJ estuarium. Wat betreft de bodem zullen waarschijnlijk vlakvaaggronden worden aangetroffen. Binnen een straal van 750 m zijn diverse waarnemingen gedaan. De meeste waarnemingen betreffen vondsten uit de Middeleeuwen. Voorts is er één waarneming gedaan die verwijst naar de Romeinse tijd. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) geldt voor het noordelijke deel van het plangebied een middelhoge verwachting en voor het zuidelijke deel een hoge archeologische verwachting. Op de waarden- en verwachtingenkaart van de gemeente Castricum ligt het plangebied in de geolandschappelijke verwachtingszone 5 (Oer-IJ gebied). Op basis van de voor de risico inventarisatie bekeken bronnen en het beleid (en onderliggende stukken) van de gemeente Castricum is het aannemelijk dat voor het plangebied een middelhoge verwachting geldt.

Op basis van de resultaten van de risico inventarisatie wordt geadviseerd archeologisch vooronderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend booronderzoek, conform het beleid van de gemeente Castricum.

⁴ Brokke 2012.

3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK: VERKENNEND BOORONDERZOEK (VS03)

3.1 DOELSTELLING

Het uitgevoerde verkennende booronderzoek heeft tot doel zoveel mogelijk informatie te verzamelen met betrekking tot opbouw van de bodem met als doel het bepalen van de intactheid van de bodem, bepalen van eventuele archeologische niveaus en het toetsen van de archeologische verwachting uit de risico inventarisatie.

3.2 METHODE

Het booronderzoek is uitgevoerd conform de specificatie VS03 uit de KNA 3.2. Verslaglegging vindt plaats volgens specificatie VS05.

Werkwijze

Er is voor boringen gekozen, omdat deze methode op de meest efficiënte wijze zicht geeft op de opbouw van de bodem, de aanwezigheid van archeologische waarden en eventuele verstoringen van de bodem. Er zijn in totaal zes verkennende boringen binnen het plangebied uitgevoerd. In figuur 2.1 zijn de boorlocaties ten opzichte van de huidige topografie aangegeven. De beschrijvingen van de boringen zijn vermeld in bijlage 1.

De plaatsing van de boringen is door een aantal zaken bepaald. Dit is gedeeltelijk afhankelijk van de aan- of afwezigheid van kabels en leidingen, de bebouwing en eventuele verharding (asfalt, klinkers en tegels). De locatie van de boringen is met behulp van GPS ingemeten. De hoogte van de boringen is met behulp van het AHN in NAP geschat.⁵

De boringen zijn tot circa 1 meter beneden het maaiveld uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en zijn vervolgens doorgezet met een guts van 3 cm. Het opgebrachte materiaal is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB), dat gebaseerd is op NEN5104.⁶ Naast lithologische en bodemkundige aspecten is in het bijzonder aandacht besteed aan het wel of niet voorkomen van archeologische indicatoren als houtskool, verbrande klei/leem, aardewerk, (on)verbrand bot, natuursteen, fosfaatvlekken, baksteen en andere niet natuurlijke insluitsels.

De beschrijving van de boorgegevens is digitaal vastgelegd met gebruikmaking van het *software pakket* Deborah2 v2.7.⁷

⁵ Gegevens www.ahn.nl

⁶ Bosch 2005 en Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

⁷ RAAP 2006.

Fig. 2.1 Castricum- Walstro 3. De boorlocaties. A. Huidige topografie, B. De boorlocaties.

3.3 RESULTATEN

Landschap

Het actueel hoogtebestand geeft voor de omgeving van het gebied een relatief hoge ligging (0.5 m +NAP). De diepte van de boringen varieert van 2.5 tot 3 m onder maaiveld. In alle boringen is een verstoord en/of opgebracht pakket aangetroffen van tenminste 110 cm dik (B4 en B6). De dikte van dit pakket kan oplopen tot 155 cm (B1 en B2). Deze verstoorde en opgebrachte zandpakketten houden mogelijk verband met de bouw van het bestaande pand echter het is ook mogelijk dat de verstoorde lagen akkerlagen zijn uit de Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. De uit het vooronderzoek verwachte vlakvaaggrond is niet aangetroffen.

Hieronder, tot het einde van de boringen, is een pakket zwak tot matig siltig, zeer fijn tot matig fijn, overwegend grijs zand aangetroffen. In nagenoeg alle boringen is in dit zandpakket fijn schelpengruis aangetroffen. In enkele boringen (B2, B3 en B4) is op verschillende diepte (respectievelijk 155 cm – mv, 160 cm– mv en 250 cm –mv) een humeus bandje (dikte: ca. 0.5 cm) aangetroffen. Mogelijk zijn deze humeuze bandjes oude vegetatiehorizonten. Uit het vooronderzoek blijkt dat het plangebied kan liggen in een binnendelta dan wel een zee erosiegeul. Het veldonderzoek kan hier geen uitsluitsel over geven. Echter het mogelijke voorkomen van vegetatiehorizonten wijst op een periode van weinig tot geen sedimentatie. Dit is eerder te verwachten op een vlakte van de binnendelta dan in een zee

erosiegeul. Derhalve kan verwacht worden dat het plangebied ligt in de binnendelta van het Oer-IJ estuarium.

Uit paleogeografische reconstructies blijkt dat het plangebied zich in verschillende perioden in verschillende delen van de binnendelta bevond.⁸ Rond 2500 voor Chr. lag het plangebied nog in zee in een sub-getijde gebied. In de loop der jaren verschoof de kust naar het westen waardoor het plangebied in gebied met slikken en schorren kwam te liggen ten noorden van het Oer-IJ. Rond 100 na Chr. is het Oer-IJ estuarium verzand. Het gebied staat in die periode, tot in de Vroege Middeleeuwen, nog wel onder invloed van overstromingen.⁹ In boring 1 zijn enkele dunne zand- en kleibandjes aangetroffen die mogelijk verband houden met deze overstromingen. Het plangebied ligt in die periode op verlandde kwelderwallen. Ook in de situatie rond 900 na Chr. ligt het plangebied op verlandde kwelderwallen.

Tijdens het veldonderzoek zijn weinig tot geen archeologische indicatoren aangetroffen. Het niet aantreffen van archeologische indicatoren betekent niet dat er geen archeologische sporen aanwezig zouden kunnen zijn. Bovendien had verkennend booronderzoek had dan ook niet tot doel archeologische indicatoren op te sporen, maar het bepalen van eventuele archeologische niveaus en de intactheid daarvan. In boring 6 zijn tussen 1.15 en 1.20 m – NAP mogelijk fosfaatresten aangetroffen. Fosfaatvlekken kunnen geïnterpreteerd worden als indicatoren voor menselijke activiteit.

3.4 CONCLUSIE

Het inventariserend veldonderzoek door middel van boringen heeft meer informatie opgeleverd omtrent de archeologische verwachting in het plangebied. In de bodem van het plangebied zijn in alle boringen afzettingen aangetroffen die wijzen op een ligging in de binnendelta van het Oer-IJ estuarium. Verder zijn er in drie boringen mogelijk vegetatieniveaus aangetroffen. In één boring (B6) is mogelijk een archeologische indicator aangetroffen in de vorm van fosfaatvlekken. De bodem is tot minimaal 110 cm verstoord. Omdat dit verstoorde pakket mogelijk bestaat uit akkerlagen is het niet uitgesloten dat er onder dit pakket nog archeologische sporen aanwezig zijn.

⁸ Soonius/Verhagen/Bekius 2005.

⁹ Soonius/Verhagen/Bekius 2005.

Het inventariserend veldonderzoek door middel van boringen heeft een aanvulling opgeleverd voor de eerder uitgevoerde risico-inventarisatie op basis waarvan voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting geldt.¹⁰ Doel van het archeologisch verkennend onderzoek was het bepalen van de intactheid van de bodem, bepalen van eventuele archeologische niveaus en het toetsen van de archeologische verwachting uit de risico inventarisatie.

1 Wat is de bodemopbouw? Is de bodem intact?

Uit het vooronderzoek blijkt dat het plangebied ligt in een binnendelta met vlakvaaggronden. De resultaten van het veldonderzoek wijzen inderdaad op een ligging van het plangebied in een binnendelta. Verder blijkt de bodem tot minimaal 110 cm beneden het maaiveld verstoord. Hierdoor is de oorspronkelijk aanwezige vlakvaaggrond niet meer intact.

2 Zijn er binnen het plangebied archeologische niveaus aangetroffen?

In drie boringen (B2, B3 en B4) zijn humeuze bandjes (dikt: ca. 0.5 cm) aangetroffen die geïnterpreteerd kunnen worden als vegetatiehorizonten. Vanwege de ligging in een binnendelta met regelmatig kans op overstroming is de locatie niet geschikt voor bewoning. Eventuele sporen van tijdelijk verblijf van mensen zullen zijn verspoeld. Daarnaast is in boring 6 fosfaat aangetroffen wat een indicator kan zijn voor bewoning.

3 Wat is op grond van de resultaten de archeologische verwachting?

Hoewel er een indicator is aangetroffen voor bewoning, blijkt uit de boringen dat de bodem tot minstens 110 cm beneden het maaiveld is verstoord. Daarnaast staat binnen het plangebied relatief veel bebouwing. Hierdoor zullen eventueel aanwezige archeologische resten zijn verstoord.

De middelhoge verwachting die geponeerd is in de risico-inventarisatie,¹¹ geldt met name voor de periode na ca. 100 na Chr.¹² Resten uit deze periode worden vooral aan of net onder de oppervlakte verwacht. De bodem is echter door mogelijk middeleeuwse akkerlagen verstoord tot ca. 110 cm –MV. Eventuele archeologische resten uit de periode tot de middeleeuwen zullen naar verwacht binnen het plangebied niet meer aanwezig zijn. Bijgevolg kan de middelhoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit deze periode worden bijgesteld naar een lage verwachting.

Het kan op grond van het onderzoek niet worden uitgesloten dat onder het 110 cm dikke verstoorde pakket nog middeleeuwse sporen van landbouw aanwezig zijn. Derhalve blijft de middelhoge verwachting gehandhaafd voor de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd.

Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen binnen het plangebied nog middeleeuwse landbouw sporen worden verwacht vanaf 110 cm –mv. De exacte diepte van de verwachte verstoringen is nog niet bekend. Als de fundering, inclusief een marge van 30 cm, niet dieper reikt dan 1 meter – maaiveld, dan is archeologisch vervolgonderzoek niet noodzakelijk. Mocht de fundering toch dieper komen te liggen dan 1 meter – maaiveld dan is vervolgonderzoek noodzakelijk in de vorm van een proefsleuf.

¹⁰ Brokke 2012.

¹¹ Brokke 2012.

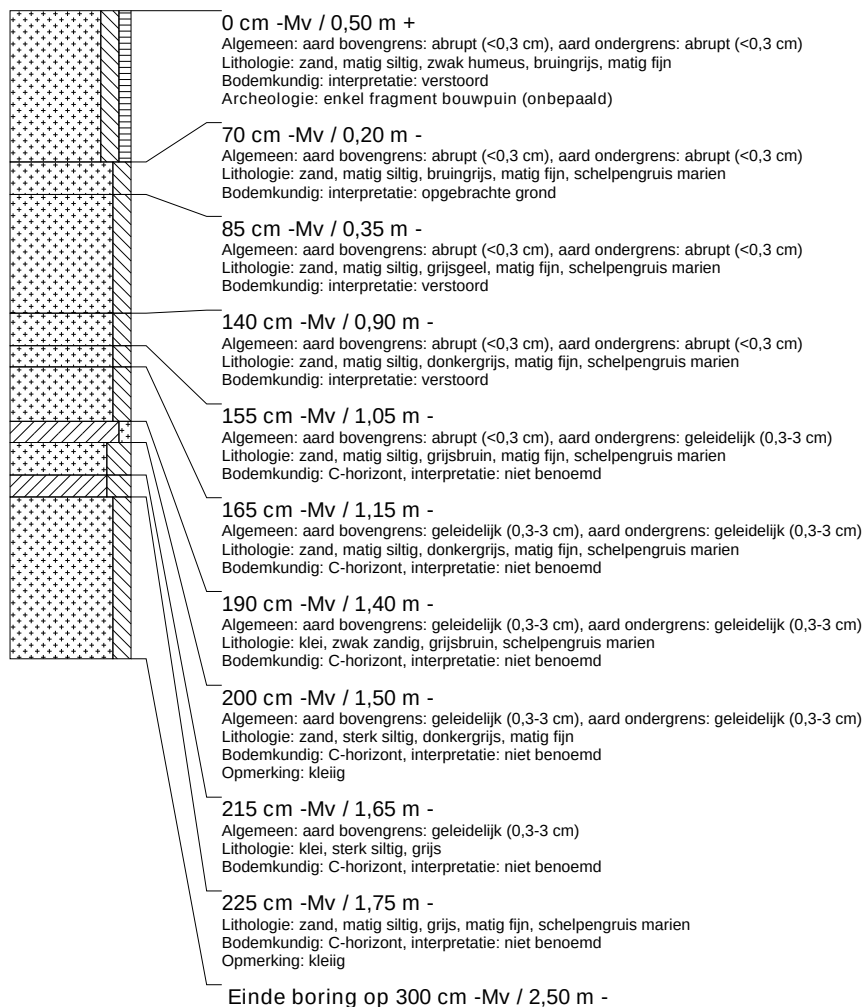
¹² Soonius/Verhagen/Bekius 2005, kaartbijlage 1d. Op basis van de paleogeografische reconstructies geldt een lage archeologische verwachting voor alle periodes tot rond ca. 100 na Chr. Voor de periodes hierna geldt een middelhoge tot mogelijk hoge verwachting. Het plangebied de Walstro 3 bevindt zich echter net buiten het onderzoeksgebied 'Buitengebied gemeente Castricum' waarop de archeologische verwachtings- en advieskaart betrekking heeft.

L I T E R A T U U R

- Alkemade, M./ R.M. van Heeringen/ K. Klerks, 2011: *Archeologiebeleid gemeente Castricum*, Vestigia BV, Amersfoort (Vestigia rapportnummer V634)
- Berendsen, H.J.A./E. Stouthamer, 2001: *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.
- Berendsen, H.J.A., 2008: *Landschap in delen. Overzicht van de geofactoren*, Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Brokke, A., 2012: *Risico-inventarisatie De Weid te Castricum (concept)*, ARCADIS
- Bosch, J.H.A, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2*, Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Centraal College van Deskundigen (CCvD) Archeologie, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1*, vastgesteld op 19 juni 2006, SIKB, Gouda.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*, Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- RAAP, 2006: *Deborah2, v2.7*, Amsterdam.
- Soonius, C./J. Verhagen/D. Bekius 2005: *Buitengebied gemeente Castricum, een archeologische verwachtings- en advieskaart*, Weesp (RAAP-rapport 1211).
- Archeologisch Informatie Systeem (ARCHISII)*, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), 2de generatie, Globale Archeologische kaart van het continentale plat*, Archeologische Monumentenkaart, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort.
- STIBOKA, 1973: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Toelichting bij de kaartbladen 39 West Rhenen en 39 Oost Rhenen*, Wageningen.

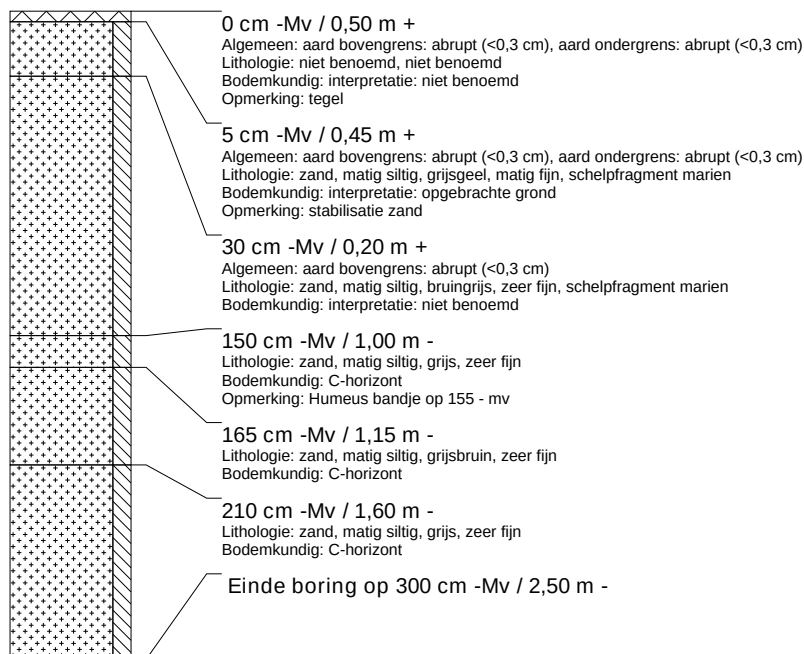
boring: CASW12-1

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

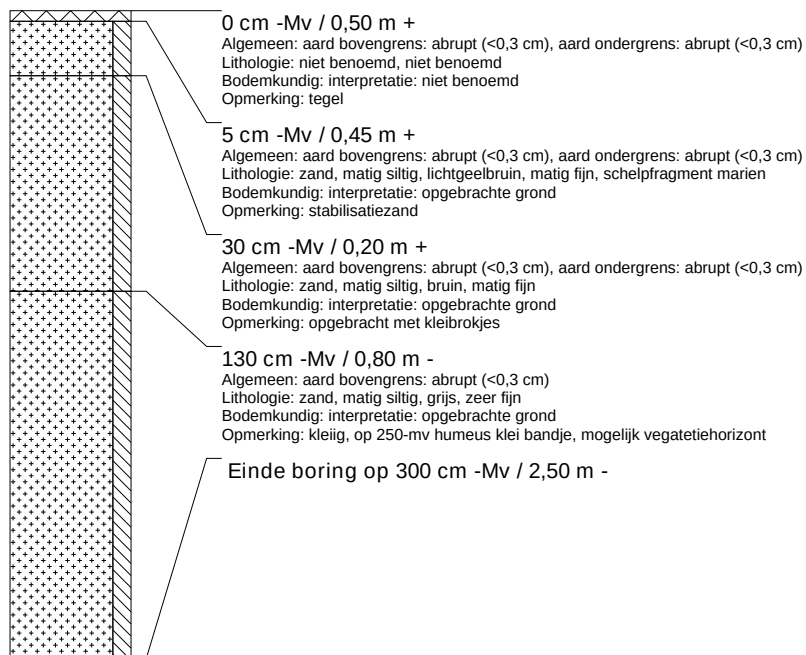
boring: CASW12-2

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

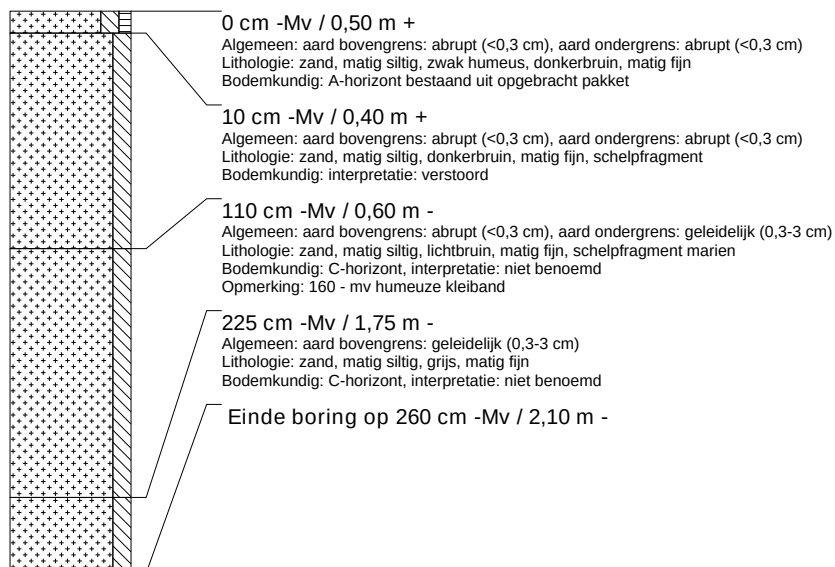
boring: CASW12-3

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

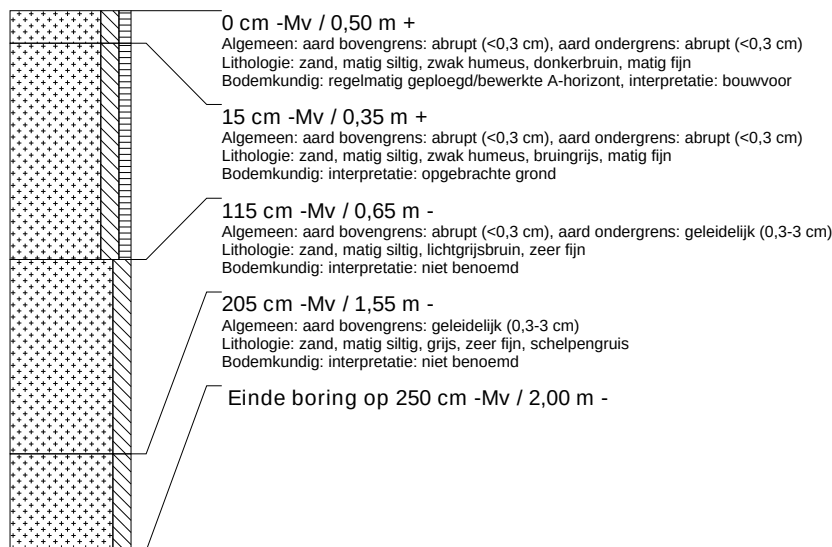
boring: CASW12-4

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

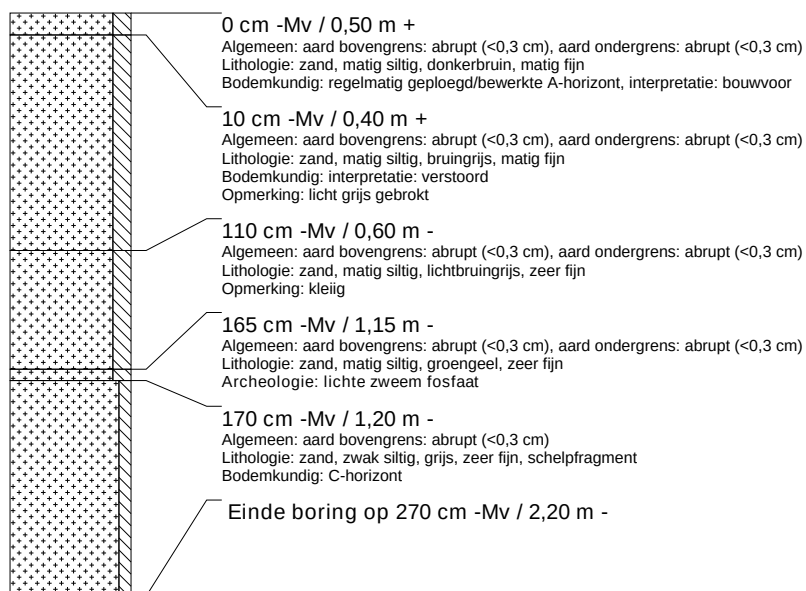
boring: CASW12-5

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

boring: CASW12-6

beschrijver: BVDB, datum: 7-12-2012, hoogte: 0,50, provincie: Noord-Holland, gemeente: Castricum, opdrachtgever: ARCADIS, uitvoerder: ACVU-HBS

Bijlage 2. De locatie van het plangebied Castricum - Walstro 3 met als inzet de locatie van de stad Castricum in Nederland. Schaal 1:15000.

